

synpunkter och förslag. En omfattande debatt om vindkraft pågår såväl i miljögrupper av olika slag som i olika internationella organisationer.

Vi föreslår därför att frågan om vindkraftens utnyttjande tas upp till nytt övervägande. Det bör utredas vilken ekonomi ett vindkraftverk skulle kunna ge, hur den tekniska konstruktionen skulle se ut etc. Det bör också övervägas om ett försökskraftverk kan byggas på lämplig plats.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att de ekonomiska förutsättningarna för elproduktion i vindkraftverk undersöks.

Stockholm den 19 januari 1973

ROLF WIRTÉN (fp)

KERSTIN ANÉR (fp)

Nr 351

av herr Blomkvist m. fl.
angående robotutvecklingen inom näringslivet.

I skriften "utslagningen på arbetsmarknaden", som är en rapport från ett forskningsarbete mellan socialhögskolan i Stockholm, statens arbets-klinik och sociologiska institutionen vid Stockholms universitet, uttalas under rubriken "Sammanfattning och förslag" bl. a. följande:

Vi har antagit att utslagningen delvis är en följd av att arbetsuppgifterna inom näringslivet omstruktureras på ett sådant sätt att färre människor kan klara dem. En sådan omstrukturering skulle i så fall vara en följd av en fortgående strävan att rationalisera och effektivisera arbetsprocessen. Forskning inom detta område bör i första hand inriktas på att ta reda på om utvecklingen verkligen går i den riktning, som vi här antagit.

Om man ska kunna förebygga att ännu fler människor slås ut ur arbetslivet och om man ska kunna bereda sysselsättning åt dem som redan står utanför, krävs det att man på ett helt annat sätt än hittills tar itu med arbetets utformning. Hittills har den förhärskande åsikten varit att man först ska bestämma vilka arbetsuppgifter som ska ingå i en befattning och sedan söka efter personer som kan fylla de krav som dessa arbetsuppgifter ställer. Personer som inte uppfyller kraven gallras ut på ett tidigt stadium eventuellt sedan man med tillhjälp av tests eller andra urvalsmetoder sökt bestämma deras lämplighet och kapacitet. Det borde inte vara orimligt att vända på denna procedur och söka kombinera arbetsuppgifterna till befattningar på ett sådant sätt att så många personer som möjligt blir lämpade för dessa befattningar. I stället för att som hittills inrikta sig på att testa människors förmåga och gallra ut de lämpligaste, så borde man testa arbetsuppgifternas svårighetsgrad för att kunna konstruera lämpligare befattningar. Vi föreslår att man startar ett projekt som innebär analys av arbetskrav i syfte att konstruera ett ur arbetstagarnas synpunkt lämpligare befattningsinnehåll. Vid Statens arbetsklirik diskuteras f. n. möjligheten av att utveckla en sådan forskning med anknytning till arbetsprövning i s. k. reell miljö.

Det är i detta sammanhang som man kommer in på den fortskridande tekniska förändringen inom industrin. Tekniken i slutet på 1970-talet blir ännu mer avancerad. Nya produkter kommer att utvecklas och industrirobotar att förbättras och i allt större utsträckning ersätta mänsklig arbetskraft. Ett växande intresse från industrins sida ägnas också åt dessa apparater. I en intervju i tidningen Arbetsgivaren nr 5:1972 säger överingenjör John Jacob Engellau, Electrolux, bl. a. följande:

Jag tänker mig robotutvecklingen i fyra etapper. Den andra är redan i praktiken påbörjad: flera robotar insatta vid en line. Etapp tre har man nått den dag då man "hänsynslöst" (=utan hänsyn till störande tekniska omständigheter) kunnat lägga upp hela produktioner med utgångspunkt från robotarna. Om man skall anta att vi vid slutet av 70-talet tillverkade 10 000 robotar så skulle det svara mot ett produktionsvärde av 300–400 miljoner kr om året. Om 60 procent exporterades, vilket är en rimlig målsättning för en sådan verksamhet, och resten användes inom landet skulle vi ta bort 3 000 arbetstillfällen men i stället skapa 4 000 andra, dvs. ett nettotillskott av 1 000 nya arbeten. Redan de krassaste företagsekonomiska överväganden leder tydligen till slutsatsen att en härskara av robotar åtminstone bildligt talat lurar bakom knutarna till företagen i den högindustrialiserade delen av världen.

Sedan några år tillbaka är den av överingenjör Engellau påtalade första etappen i gång på flera industrier, där robotarna i första hand övertagit trista, tunga, smutsiga, bullriga och monotona jobb. På Gustavsbergs fabriker har exempelvis fyra robotar övertagit tolv av de allra tråkigaste och miljömässigt mest påfrestande produktionsuppgifterna i fabriken.

I anslutning till robotutvecklingen gör Metallarbetareförbundets ordförande Bert Lundin i tidningen Arbetet av den 2 januari 1973 följande uttalande:

Avtalet om företagsnämnder ger naturligtvis möjlighet till samråd. Men det innebär inget verkligt inflytande. Jag anser att industrirobotar är ett typexempel där de anställda måste ha ett avgörande inflytande över besluten. Risken är annars att industrirobotarna tar över vettiga

arbetsuppgifter. Vi kan inte tillåta att ekonomiska faktorer tar herraväldet i den här frågan.

Hur robotutvecklingen påverkar människornas framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden anser vi motionärer vara en mycket viktig fråga. De problem som belyses i skriften "Utslagningen på arbetsmarknaden" har under senare år tilldragit sig ett starkt växande intresse, och lagstiftningen på detta område har efter hand skärpts. Ett exempel på detta är också de nyligen avlämnade förslagen från "Utredningen rörande ökad anställningstrygghet och vidgad behörighet för arbetsdomstolen". Hur robotutvecklingen kommer att påverka sysselsättningsläget i slutet på 1970-talet är i dag svårt att ange. Detta sammanhänger med att vi för närvarande i stor utsträckning saknar en nödvändig samlad information på detta område. I samarbete mellan samhället, företagare och personalorganisationer bör man därför så snabbt som möjligt söka klarlägga konsekvenserna av robotutvecklingen inom berörda delar av näringslivet. Att i tid vara medveten om kommande förändringar inom exempelvis industrin är av betydelse för att man tidigt skall kunna planera åtgärder för att möta en förändrad situation på arbetsmarknaden.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställer vi

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om en utredning med uppgift att närmare klarlägga konsekvenserna för arbetstagarna av robotutvecklingen inom näringslivet samt att utredningen därvid särskilt måtte beakta möjligheterna att i samråd med berörda personalorganisationer, näringslivet och arbetsmarknadsmyndigheterna söka bygga upp ett effektivt samrådsorgan för den fortsatta robotiseringen inom industrin.

Stockholm den 23 januari 1973

ARNE BLOMKVIST (s)

PAUL JANSSON (s)

EVA ÅSBRINK (s)

SVEN-GÖSTA SIGNELL (s)